מוסיפה הגמרא: **וְכֵן אָמַר רַבָּה, הִשְׁבִּיחוּ לָאֻמָּצַע.**

אביי דוחה את דברי רב חסדא: **אָמַר לֵיהּ** אַבָּיֵי לרב חסדא, **מִי דָּמֵי** מקרה זה לדין המשנה, **הָרֵי הָתָם** במשנה מדובר שהבנים הגדולים **הָם** אלו שהשביחו, **וּגְדוֹלִים נַבֵּי קְטַנִּים יָדְעֵי וְקָא מָחֲלֵי** – ומוחלים על חלקם שגם הקטנים יקבלו חלק מהשבח, אבל **הָכָא** במקרה של מרי בר איסק, **וכִי מִי יָדַע** מרי שיש לו אח שמשום כך נאמר **דְּלֵיחֵיל** – שמחל על חלקו, וכיון שכך, אין מקבל אחיו חלק בשבח.

מספרת הגמרא: **אַגַּלְגֵּל מִלְּתָא** – מעשה זה, שכך פסק רב חסדא, **הַתְּפַרְסָם, וּמָטָא** – והגיע **לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַמִּי. אָמַר** לו **לֵיהּ** רבי אמי **לְהוּ** לתלמידים, הרי שנינו **גְּדוֹלָה מֻזּוֹ** (לעיל לט.), שמורידים קרוב לנכסי שבוי, ואף שיודע הוא שכאשר יבואו הבעלים יטלו נכסיהם, **אָמְרוּ שָׁמִין לָהֶם בָּאָרִים** ליטול בשבח כשיעור שרגילים האריסים לקבל, **וְאִם כֵּן, הַשְׁתָּא** – במעשה זה של מרי בר איסק, **שהשביח הנכסים על דעת דִּידֵיהּ** – שהם שלו לגמרי, **הָאִם יִתְכַּבְּנֵן לֵיהּ** – שלא יקבל בחלקו של אחיו [שהושבח על ידו] לכל הפחות כאריס. **אַהֲדְרוּהָ הָא** – השיבו התלמידים את קושייתו של רבי אמי **לְקַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא, אָמַר לְהוּ, מִי דָּמֵי** הנידון שלפנינו לברייתא שהביא רבי אמי, **הָרֵי הָתָם** בברייתא ששמין כאריס מדובר **שִׁבְּרִשׁוּת** בית דין **נָחִית** – ירד הקרוב לנכסי השבוי, **אַךְ הָכָא** מרי בר איסק **לָאו בִּרְשׁוּת נָחִית** – ירד לנכסי אחיו. **וְעוֹד**, אף אם היה מרי בר איסק נמלך בבית דין, לא היו מורידים אותו לנכסי אחיו, שכן אחיו **קָטָן הוּא, וְאֵין מוֹרִידִין קָרוֹב לִנְכְסֵי קָטָן.**

אַהֲדְרוּהָ – השיבו התלמידים את תשובת רב חסדא **לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַמִּי, אָמַר לְהוּ** רבי אמי, אכן קושייתי בטעות היתה, שכן **לֹא סַיְּימוּהָ קַמֵּי דְּקָאָן הוּא** – אלו שסיפרו את המעשה, לא השלימו בדבריהם לספר שאחיו היה קטן:

משנה

המשנה עוסקת בפקדון שדרכו להיות הולך ונחסר, כיצד מחזיר את הפקדון: **הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל חֲבֵירוֹ**, ועירבן השומר עם פירותיו, **הֲרֵי זֶה** – השומר, כאשר מחזיר את הפירות, **יוֹצִיא** ומנכה **לוֹ חֶסְרוֹנוֹת**, כמה שרגילים הפירות להתחסר. מבארת המשנה מהו השיעור שמנכה מכל מין, **לְחִטִּים וּלְאוֹרֶז**, מנכה **תְּשָׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין לְכֹל כּוֹר. לְשָׁעוֹרִין וּלְדוֹחַן, תִּשְׁעָה קַבִּין לְכוֹר. לְכוּסְּמִין וּלְזֶרַע פִּשְׁתָּן, שָׁלֹשׁ סְאִין לְכוֹר.** הַכֹּל **לְפִי הַמִּדָּה** – כשיעור זה מנכה לכל כור וכור, **וְהַכֹּל לְפִי הַזְּמַן** – וכשיעור זה מנכה לכל שנה ושנה.

דעה החולקת: **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, וְכִי מָה אִכְפַּת לָהֶן לָעַכְבָּרִין** כמה כורים יש, **וְהָלֹא אוֹכְלוֹת בֵּין מִהֲרָבָּה וּבֵין מִקַּמְּעָא** – בין אם יש שם הרבה פירות או מעט. **אֶלָּא אֵינוֹ יוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת** כשיעור זה **לכל כור וכור אֶלָּא לְכוֹר אֶחָד בִּלְבָד.**

דעה נוספת: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיְתָה מְדָּה מְרוּבָּה** – אם הפקיד הרבה פירות, **אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת, מִפְּנֵי שְׁמוּתִירוֹת** – שהפירות מתנפחות, ונפח זה משלים את החסרון:

גמרא

שנינו במשנה, שהשומר מנכה תשעה חצאי קבין לכור אורז. מקשה הגמרא: הרי **אוֹרֵז טוֹבָא חָסֵר** – דרכו של האורז להתחסר הרבה יותר. מתרצת הגמרא: **אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּאוֹרֵז קָלוּף שָׁנוּ** שיעור זה, שדרכו להיות נחסר פחות:

שנינו במשנה: שיעור החסרון **לְכוּסְּמִין וּלְזֶרַע פִּשְׁתָּן, שָׁלֹשׁ סְאִין לְכוֹר** (וכו'): **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר רַבִּי חִיָּיא, בְּזֶרַע פִּשְׁתָּן בְּגִבְעוֹלִין שָׁנוּ,** שדרך הגבעולים להתייבש וליפול, ולכן שיעור חסרונו מרובה, אולם בלא גבעולים שיעורו מועט יותר. **תָּנָיָא נַמִּי הָכִי, לְכוּסְּמִין וּלְזֶרַע פִּשְׁתָּן בְּגִבְעוֹלִין וּלְאוֹרֶז שֶׁאֵינוֹ קָלוּף, שָׁלֹשׁ סְאִין לְכוֹר:**

שנינו במשנה: **הַכֹּל לְפִי הַמִּדָּה וכו'** והכל לפי הזמן: מבארת הברייתא: **תָּנָא,** השיעורים שנשנו במשנה, מנכה השומר **כֵּן** [כשיעור הזה] **לְכָל כּוֹר וְכוֹר**, וזהו פירוש 'הכל לפי המדה', **וְכֵן** הוא מנכה **לְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה**, וזהו פירוש 'הכל לפי הזמן':

שנינו במשנה: **אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי וכו'** וכי מה אכפת להן לעכברים, והלא אוכלות בין מהרבה ובין ממקמע: הגמרא מבארת את תשובת חכמים לרבי יוחנן בן נורי: **תַּנָּיָא, אָמְרוּ לוֹ חכמים לְרַבִּי יוֹחָנָן,** גם אם אמנם אין העכברים אוכלים יותר כאשר יש יותר פירות, מכל מקום **הַרְבֵּה אוֹבְדוֹת מֵהֶן, וְהַרְבֵּה מִתְפַּזְּרוֹת מֵהֶן,** ולכן אם יש יותר פירות, יש לו לנכות יותר.

שנינו במשנה שהשומר מנכה מהפירות: **תָּנָא, כַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שהשומר מנכה חסרון הפירות, זהו באופן **שֶׁעֵירְבָן** השומר **עִם פֵּירוֹתָיו** שלו, שאי אפשר לידע כמה נחסרו פירות הפקדון, **אֲבָל** באופן **שיחד לוֹ לפקדון קֶרֶן זָוִית בפני עצמו, אוֹמֵר לוֹ** השומר 'חֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ', ומחזיר לו את הפירות כמות שהן, אף שנחסרו הרבה. מקשה הגמרא: **וְכִי עֵירְבָן עִם פֵּירוֹתָיו, מַאי חָזֵי** – מה בכך, מדוע צריך לחשב לפי השיעורים הללו, הרי יכול השומר **לֵיחֵזֵי לְדִידֵיהּ כַּמָּה חֲוֵין** – לראות את פירותיו כמה היו, וכך ידע כמה נחסרו פירות הפקדון. מתרצת הגמרא: מדובר **בְּאופן** שהשומר **מְסַתֵּפֵק** ואוכל הוא **מֵהֶם,** ואם כן אינו יודע לשער כמה מהפירות שנשארו הם מהפקדון. מקשה הגמרא: **וְלֵיחֵזֵי** – שיראה **כַּמָּה אִסְתַּפֵּק,** וכך ידע כמות הפקדון. מיישבת הגמרא: מדובר **דְּלֹא יָדְעִי** – אינו יודע **כַּמָּה אִסְתַּפֵּק,** ובאופן זה לימדה המשנה את השיעורים לחשב את החסרון על פי זה:

שנינו במשנה: **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם הָיְתָה וכו'** מדה מרובה אינו מוציא לו חסרונות מפני שמותירות: מבררת הגמרא: **כַּמָּה** היא **מִדָּה מְרוּבָּה.** מבארת הגמרא: **אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, עֲשָׂרָה כּוֹרִין.** ובשיעור זה, אין השומר מנכה חסרונות כלל. **תָּנָיָא נַמִּי הָכִי, כַּמָּה מִדָּה מְרוּבָּה, עֲשָׂרָה כּוֹרִין.**

הגמרא מבארת את טעמו של רבי יהודה: **תָּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שמנכה השומר חסרונות מהפקדון, **שֶׁכאשר** קיבל את הפירות **מָדַד לוֹ** המפקיד **מִתּוֹךְ גּוֹרְנוֹ** – בכלי מדה גדול הנמצא בגורן, **וְכן כאשר הֶחֱזִיר לוֹ** השומר, מדד אף הוא **מִתּוֹךְ גּוֹרְנוֹ,** באותו מדה שקיבל ממנו, **אֲבָל כשמָּדַד לוֹ מִתּוֹךְ גּוֹרְנוֹ וְהֶחֱזִיר לוֹ מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ, אֵינוֹ יוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת, מִפְּנֵי שְׁמוּתִירוֹת** המדות, כלומר כלי המדה שבבית קטנים הם יותר מכלי המדה שבגורן, ונמצא שהחזיר לו פחות ממה שקיבל ממנו, ולכן אינו מוציא לו חסרונות. וזהו טעמו של רבי יהודה.

אָמַר לֵיהּ רב נחמן לתנא, **וְכִי בְּשׁוּפְטָנֵי עָסְקִינַן** – וכי משנתינו עוסקת בשוטים, **דְּיָהֲבֵי בְּכֵיילָא רַבָּא וְשָׁקְלֵי בְּכֵיילָא זוּטָא** – הנותנים פירות במדה גדולה ונוטלים חזרה במדה קטנה. **דִּלְמָא** [–אולי] **בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים קָאָמְרַתְּ** – כוונתך, ופירוש דבריך כך הוא, **בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים** שמוציאים חסרונות, **שֶׁמָּדַד לוֹ בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים,** שבימות החמה הפירות יבשים, **וְהֶחֱזִיר לוֹ בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים, אֲבָל אם מָדַד לוֹ בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים וְהֶחֱזִיר לוֹ בֵּימוֹת הַגְּשָׁמִים, אֵינוֹ יוֹצִיא לוֹ חִסָּרוֹן, מִפְּנֵי שְׁמוּתִירוֹת** – שבימות הגשמים הפירות מוסיפים נפח מחמת הרטיבות, ועל אופן זה דיבר רבי יהודה, וזהו טעמו, שהנפח של עשרה כורים שוה לחסרון של כור אחד, ולכן, אם הפקיד עשרה כורים, אין השומר מנכה חסרונות כלל.

מקשה הגמרא: **אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבַּיֵי, אִם כֵּן,** שהפירות מוסיפים נפח בימות הגשמים, אזי באופן שהכניסו פירות לכד בימות החמה, וסתמוהו, צריך להיות שבימות הגשמים **לִפְקַע כַּדָּא** – ישבר הכד. מתרצת הגמרא: אכן **הָוֶה עוּבְדָא** – היה מעשה כזה, **וּפָקַע כַּדָּא.** תירוץ נוסף: **אִיבָּעֵית אֵימָא,** יתכן שהתבואה אינה תופחת **מְשׁוּם אִיצְטָא** – משום הדוחק שבכד:

משנה

המפקיד אצל חבירו יין, והשומר עירבו עם יינו שלו, **יוֹצִיא לוֹ** השומר חסרונות של **שְׁתוּת** [–שישית] מהכמות **לְיַיִן,** שכך דרכו של יין להתחסר מחמת בליעת הקנקנים. **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חוֹמֶשׁ** – חמישית.

המשך בעמוד יט

המפקיד אצל חבירו שמן, **יוצא לוֹ שִׁלְשָׁה לוּגִּין שֶׁמֶן לְמֵאָה לוג,** שהם לוֹג וְמֶחֱצָה מחמת הַשְּׁמָרִים, ולוֹג וּמֶחֱצָה מחמת בָּלַע – בליעת הקנקנים. **אִם הָיָה שֶׁמֶן מְזוּקָּק וצלול, אֵינוֹ יוֹצֵא לוֹ** חסרונות מחמת **שְׁמָרִים,** שהרי צלולים הם. **אִם הָיוּ הַקַּנָּקַנִּים יְשָׁנִים, אֵינוֹ יוֹצֵא לוֹ** חסרון מחמת בָּלַע, שאינם בולעים.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַמּוֹכֵר שֶׁמֶן מְזוּקָּק לַחֲבֵירוֹ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, באופן שיהיה השמן אצל המוכר, ויסתפק ממנו הקונה מעט מעט, במשך כל ימות השנה, חַיֵּי זֶה [הקונה] מְקַבֵּל עָלָיו לוֹג וּמֶחֱצָה שְׁמָרִים לְמֵאָה לוג, כלומר אם שילם עבור מאה לוג, יקבל רק תשעים ושמונה לוג ומחצה:

גמרא

מבארת הגמרא: **וְלֹא פְּלִיגִי** תנא קמא ורבי יהודה בשיעור חסרון היין, אלא **מַר כְּדִי אַתְרֵיהּ וּמַר כְּדִי אַתְרֵיהּ** – כל אחד אמר לפי הנהוג במקומו, **שְׁבָאתְרֵיהּ דְּמַר** – במקומו של תנא קמא, **חָפּוּ בְּקִירָא** – היו טחים חביותיהם מבפנים בשעוה, **וְלֹא מָיֵין טָפֵי** – לא היתה החבית בולעת הרבה, ולכן אמר שמנכים רק שישית, אך **בְּאַתְרֵיהּ דְּמַר** – במקומו של רבי יהודה, **חָפּוּ בְּכוּפְרָא** – בזפת, **וּמָיֵין טָפֵי** – והיו החביות בולעות הרבה, ולכן אמר שמנכים חמישית.

אופן אחר: **אִיכָּא דְּאָמְרִי, מַשּׁוּם גַּרְגִּישְׁתָּא** – האדמה שהיתה במקומותיהם, **הָא** – האדמה במקומו של רבי יהודה, שממנה היו עושים את החביות, **מַיְיצָא טָפֵי** – היתה בולעת הרבה, **וְהָא** – האדמה במקומו של תנא קמא **לָא מַיְיצָא טָפֵי.**

מביאה הגמרא מעשה, המתבאר על פי דין משנתינו: **בָּאתְרֵיהּ** [–במקומו] **דְּרַב יְהוּדָה, רָמוּ אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה כּוּיֵי בְּדָנָא** – היתה להם מדה קטנה, הנקראת 'כוזה', והיו ארבעים שמונה כוזים ממלאים חבית, **וְאָזֵיל דָּנָא בְּשִׁיתָּא זוּזֵי** – מחיר החבית בימות הבציר היה ששה זוזים. **פָּרִים רַב יְהוּדָה שִׁיתָּא בְּזוּזָא** – רב יהודה שהיה חנוני, היה מוכר ששה כוזים בזוז.

מבארת הגמרא מה היה הרווח של רב יהודה במכירה זו: דַּל תְּלָתִין וְשִׁיתָּא – טול שלשים ושתה הכוזים הראשונים שמכר בְּשִׁיתָּא – בששה זוז, שבמחיר זה קנה את החבית, וזה מתוך ארבעים ושמונה כוזים שהיו בחבית, פָּשׁוּ לְהוּ תְּרֵיסַר – נשארו שנים עשר כוזים. ונתבאר שהקנקנים בולעים שישית מהיין, אם כן דַּל תְּמָנְיָא שְׁתוּתֵי – טול משנים עשר הכוזים עוד שמונה כוזים, שהם שישית החבית, פָּשׁוּ לְהוּ – נשארו אַרְבָּעָה כוזים, וזהו הרווח של רב יהודה.

שואלת הגמרא: וְהָאָמַר שְׁמוּאֵל, הַמִּשְׁתַּכֵּר אַל יִשְׁתַּכֵּר יוֹתֵר עַל שְׁתוּת [–שישית], ומשמע שמותר להשתכר שישית, ומדוע השתכר רב יהודה פחות משישית. משיבה הגמרא: אִיבָּא גּוּלְפֵי וּשְׁמָרְיָא – יש גם רווח במכירת הקנקן עצמו והשמרים. שואלת הגמרא: אִי הָכִי, נָפִישׁ לֵיהּ טְפֵי מִשְּׁתוּת – נמצא שהרווח הוא יותר משישית, והיאך עשה זאת רב יהודה. מיישבת הגמרא: אִיבָּא טַרְחֵיהּ – יש את דמי הטורח של רב יהודה, וּדְמֵי בַּרְזְנֵיתָא – וגם את הדמים ששילם רב יהודה לכרוז, שהיה מכריז בשבילו על סחורתו. הרי שלבסוף הרווח היה שישית, כדברי שמואל:

שנינו במשנה: אִם הָיָה שָׁמֵן מְזוּקָק, אֵינוֹ יוֹצִיא לוֹ שְׁמָרִים [וְכוּ'], אם היו קנקנים ישנים, אינו יוציא לו בלע: שואלת הגמרא: אף בקנקנים ישנים, וְהָא אִי אֶפְשָׁר דְּלֵא בָּלַע אפילו מעט, ומדוע אינו מוציא לו בלע כלל. מיישבת הגמרא: אָמַר רַב נַחְמָן, בְּקנקנים מְזוּפָּפִין [–מחופים בזפת] שָׁנוּ במשנה, שאינם בולעים. יישוב נוסף: אַבַּיֵי אָמַר, אֲפִילּוּ תֵּימָא שֶׁלֹּא מדובר בְּמְזוּפָּפִין, כֵּיוָן דְּטָעוּן טָעוּן – כיון שבלעו הקנקנים הישנים כל צרכם, שוב אינם בולעים יותר:

שנינו במשנה: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף הַמּוֹכֵר שָׁמֶן מְזוּקָק לַחֲבֵירוֹ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, חַיָּב הוּא לְקַבֵּל עָלָיו לוֹג וּמֶחֱצָה שְׁמָרִים לְמֵאָה: מבארת הגמרא את המחלוקת: אָמַר אַבַּיֵי, כְּשֶׁהִתְמְצָא לוֹמַר – לכשתדקדק לירד לסוף תמצית הדברים, אזי מחלוקתם היא בזה, שלְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, המוכר לחבירו שמן סתם, והיה השמן מזוקק, מוּתָּר למוכר לְעָרֵב את הַשְּׁמָרִים עם השמן. ולְדִבְרֵי חֲכָמִים, אָסוּר לְעָרֵב שְׁמָרִים, אלא חייב המוכר לתת לקונה את השמן המזוקק, שכן קנה שמן בחזקת מזוקק.

מבארת הגמרא: לְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה מוּתָּר לְעָרֵב שְׁמָרִים, וְהֵיכִי דָּמֵי טַעֲמָא – וזהו הטעם לדבריו במשנה דְּמְקַבֵּל עליו הלוקח לוג ומחצה שמרים, משום דְּאָמַר לֵיהּ המוכר ללוקח, אִי בָּעֵי לְעָרוֹבֵי לָךְ מִי לֹא עָרְבִי לָךְ – אילו הייתי רוצה לערב לך שמרים בשמן, האם לא הייתי מערב לך, הרי הדבר מותר, ואם כן, הַשְׁתָּא נַמִּי – גם עכשיו, כשלא עירבתי לך, קַבֵּיל – קבל עליך לוג ומחצה שמרים למאה לוג.

שואלת הגמרא: וְלֵימָא לֵיהּ – והרי יכול לומר לו הלוקח למוכר, אִי עָרְבַתְּ לֵיהּ הָווּ מְזַדְּנָן לִי – אילו היית מערב שמרים בשמן ונותן לי מאה לוג שמן שאינו מזוקק, הייתי יכול למכור שמרים אלו, אבל הַשְׁתָּא שלא עירבת את השמרים, ונתת לי אותם בנפרד, מַאי אֶעֱבִיד לֵיהּ – מה אעשה בהם, הרי לְחוֹדֵיהּ לָא מְזַדְּנָן לִי – שמרים לחוד איני יכול למכור. ואם כן שיתחייב לתת לקונה מאה לוג שמן מזוקק. משיבה הגמרא: אין מדובר כאן בקונה חנווני הרוצה למכור לאחרים, אלא בְּבַעַל הַבַּיִת עַסְקִינַן, דְּנַיְחָא לֵיהּ בְּצֵילָא – נח לו בצלילות השמן, ולכן מסכים הלוקח לקבל פחות שמן.

שואלת הגמרא: וְלֵימָא לֵיהּ – והרי יכול לומר לו בעל הבית הקונה למוכר, מְדִּלְאָ עָרְבִית לִי אַחוּלֵי אַחֲלֹת לִי – מזה שלא עירבת לי את השמרים בשמן, גילית דעתך שמחלת לי עליהם, ואם כן חייב אתה ליתן לי מאה לוג שמן מזוקק. מיישבת הגמרא: רַבִּי יְהוּדָה אמר את דבריו לְטַעֲמֵיהּ – לשיטתו, דְּלֵית לֵיהּ מְחִילָה – שאינו סובר סברא זו של מחילה, דְּתָנַן במשנה (ב"ב עז:), מָכַר לוֹ לקונה אֶת הַצָּמֶד – העול של השוורים, לֹא מָכַר לוֹ אֶת הַפָּקָר – אין השוורים עצמם נכללים במכירה. וכן אם מָכַר לוֹ אֶת הַפָּקָר, לֹא מָכַר לוֹ אֶת הַצָּמֶד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַדְּמָמִים [–הכסף] מוֹדִיעִין, ופעמים כשמכר הצמד, אף הבקר נכלל במכירה. ומבררת המשנה, כֵּיצַד מודיעים לנו הדמים. מבארת המשנה, אָמַר לוֹ הקונה למוכר, 'מְכוֹר לִי צִמְדְּךָ בְּמָאתַיִם זוּז', הַדָּבָר יָרוּעַ שֶׁאֵין הַצֶּמֶד נמכר לבדו בְּמָאתַיִם זוּז, לפיכך ודאי שהתכוין לקנות גם את הבקר, והמוכר גם הוא התכוין לכך. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין הַדְּמָמִים רְאָיָה, משום שיתכן שכוונתו לקנות רק את הצמד, והוא מוחל למוכר על יתרת הדמים. ומבואר בדעת רבי יהודה, שאין אומרים שמן הסתם כוונתו למחול, ולכן אף כאן כשלא עירב המוכר שמרים בשמן, אין כוונתו למחול על ההפרש לקונה.

ממשיך אביי ומבאר את דעת חכמים במשנה: לְדִבְרֵי חֲכָמִים אָסוּר לְעָרֵב שְׁמָרִים, וְהֵיכִי דָּמֵי טַעֲמָא דְּלָא מְקַבֵּל עליו הלוקח לוג ומחצה שמרים, משום דְּאָמַר לֵיהּ הקונה למוכר, אִי בָּעֵית לְעָרוֹבֵי, מִי הֲוָה שָׁרֵי לָךְ – אילו היית רוצה לערב לי שמרים בשמן, האם היה מותר לך, הַשְׁתָּא נַמִּי כשלא עירבת לי שמרים ואתה רוצה לתתם לי, לָא מְקַבֵּילְנָא – איני מקבל ממך, אלא תן לי מאה לוג שמן מזוקק.

מקשה הגמרא על ביאורו של אביי בטעמי המחלוקת: אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבַּיֵי, אַדְרַבָּה, אִיפְּכָא מִסְתַּבְרָא – הלא מסתבר שטעמי המחלוקת במשנה הם להיפך, שלְדִבְרֵי חֲכָמִים מוּתָּר לְעָרֵב שְׁמָרִים, וְהֵיכִי דָּמֵי טַעֲמָא דְּלָא מְקַבֵּל עליו הקונה את השמרים, משום דְּאָמַר לֵיהּ הקונה למוכר, מְדִּלְאָ עָרְבַתְּ לִי שמרים בשמן אף שהיה מותר לך אַחוּלֵי אַחֲלֹת לִי – גילית דעתך שמחלת לי עליהם, וחייב אתה לתת לי מאה לוג שמן מזוקק, ולְדִבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה אָסוּר לְעָרֵב שְׁמָרִים, וְהֵיכִי דָּמֵי טַעֲמָא דְּמְקַבֵּל עליו הלוקח לוג ומחצה שמרים, משום דְּאָמַר לֵיהּ הַמּוכר לקונה, אִי בָּעֵי לְעָרוֹבֵי, לָא שָׁרֵי לִי לְעָרוֹבֵי לָךְ – הרי אם ארצה לערב לך שמרים בשמן, איני יכול, שהרי זה אסור, קַבּוֹלֵי לָא מְקַבַּלְתְּ – ואם גם לא תקבל עליך לוג ומחצה שמרים, נמצא שאין לי רווח כלל במכירה זו, וודאי שלא אמכור באופן זה, שהרי לשוטה אומרים 'זְבוֹן וְזַבֵּין תַּגָּרָא אִיקָּרֵי' – קנה, ומכור ללא רווח, ויקראו לך 'סוחר'. ואם כן ודאי שהקונה יודע שהוא צריך לקבל עליו לוג ומחצה שמרים.

מביאה הגמרא ברייתא המבארת את דין הפקטים, שהם פסולת הגרעינים הצפים על פני השמן: תָּנָא – שנינו ברייתא, אֶחָד הַלּוֹקֵחַ וְאֶחָד הַמַּפְקִיד, דינם שוה לְעִנְיַן פְּקָטִים. מבררת הגמרא: מַאי לְפָקָטִים – מהו הדין השוה בהם לענין פקטים. אִילֵימָא – אם נאמר שבִּי הֵיכִי – כמו דְּלוֹקֵחַ הבא לקנות לֹא מְקַבֵּל עליו פְּקָטִים, וחייב המוכר לתת לו שמן ללא פקטים, כן גם מַפְקִיד נַמִּי לֹא מְקַבֵּל עליו פְּקָטִים, וחייב השומר להחזיר לו שמן ללא פקטים. אין זה יתכן, שכן וְלֵימָא לֵיהּ השומר למפקיד, פִּקָּדְתָּ מַאי אֶעֱבִיד לְהוּ – זהו השמן שלך, והפקטים שבו שלך הם, ומה אעשה להם. וְאֶלָּא נאמר לבאר כך, שבִּי הֵיכִי דְּמַפְקִיד מְקַבֵּל עליו פְּקָטִים, והוא לוקח חזרה את שמנו עם פקטיו, כך לוֹקֵחַ נַמִּי מְקַבֵּל עליו פְּקָטִים, ורשאי המוכר לתת לו שמן עם פקטים. אין זה יתכן, שכן וּמִי [–האם] מְקַבֵּל עליו לוֹקֵחַ פְּקָטִים, וְהָתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לֹא אָמְרוּ חכמים שיהא הפסד שֶׁמֶן עָכוּר מחמת הפקטים, אֶלָּא לַמּוֹכֵר בִּלְבָד, שֶׁהֲרֵי לוֹקֵחַ מְקַבֵּל עָלָיו רק לוֹג וּמֶחֱצָה שְׁמָרִים, בְּלֹא פְּקָטִים, ויש ליתן ללוקח שמן מזוקק. ומבואר שההפסד מחמת השמרים הוא על הלוקח וההפסד מחמת הפקטים הוא למוכר. ונקשה אם כן לענין מה השוותה הברייתא בין מפקיד ללוקח, שהרי ודאי שמפקיד מקבל עליו פקטים, ולוקח אינו מקבל עליו פקטים.

מתרצת הגמרא: לֹא קַשְׁיָא, הָא – הברייתא שביארה שדין הלוקח שוה לדין המפקיד, שמקבל עליו פקטים, מדברת באופן דְּיָהֵיב לֵיהּ הלוקח למוכר זוּזֵי בְּתַשְׁרֵי, וְקָא שָׁקֵיל מִינֵּיהּ – ונוטל ממנו את השמן בְּנִיסָן, כִּי מְדָּה דְּתַשְׁרֵי – לפי שער הדמים של תשרי, שאז השמן זול משום שמעורב עם פקטים, ובאופן זה הלוקח מקבל עליו פקטים [אף שאת השמן נוטל הוא בניסן], וְהָא – הברייתא שבה ביאר רבי יהודה שלוקח אינו מקבל עליו פקטים, מדברת באופן דְּיָהֵיב לֵיהּ הלוקח למוכר זוּזֵי בְּנִיסָן, וְקָא שָׁקֵיל מִינֵּיהּ את השמן בְּנִיסָן, כִּי מְדָּה דְּנִיסָן – לפי השער של ניסן, שבו השמן יקר שכבר הספיקו השמנים להזדקק, ומי שקונה או מוכר שמן סתם, דעתו לשמן מזוקק, ולכן אין הלוקח מקבל עליו פקטים:

המשך בעמוד נט

משנה

משנתינו מבארת את דינו של שומר שהעביר את הפקדון ממקום למקום ונשבר: **הַמַּפְקִיד חֶבְית אֵצֶל חֲבֵירוֹ, וְלֹא יְחָדוּ לָהּ בַּעֲלִים מָקוֹם** – לא בקשו הבעלים מהשומר, שישאיל להם מקום מסוים לצורך החבית ושם תהא מונחת, **וְטִלְטְלָהּ** השומר את החבית, **וְנִשְׁתַּבְּרָה** החבית באונס, **אִם מִתּוֹךְ יָדוֹ** של השומר, בעת שטלטלה, **נִשְׁבְּרָה**, ומה שטלטלה היה **לְצוֹרְכּוֹ**, על מנת להשתמש בה, **חַיָּיב** לשלם, אך אם היה הטלטול **לְצוֹרְכָהּ**, שהיתה מונחת במקום שעלולה להישבר והעבירה משם ונשברה בזמן שטלטלה, **פָּטוּר** מלשלם. **וְאִם** לא נשברה מתוך ידו, אלא **מְשֶׁהֲנִיחָהּ** במקום המשתמר **נִשְׁבְּרָה**, הדין הוא שֶׁבֵּין אם טלטלה **לְצוֹרְכּוֹ** וּבֵין אם טלטלה **לְצוֹרְכָהּ, פָּטוּר.**

ואם **יְחָדוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם**, שבקשו מהשומר שישאיל להם מקום מסוים לצורך החבית ושם תהא מונחת, **וְטִלְטְלָהּ** השומר ממקומה, **וְנִשְׁבְּרָה** החבית, בֵּין אם נשברה **מִתּוֹךְ יָדוֹ** וּבֵין אם נשברה **מְשֶׁהֲנִיחָהּ**, אם טלטלה **לְצוֹרְכּוֹ**, על מנת להשתמש בה **חַיָּיב**, ואם **לְצוֹרְכָהּ**, שהיתה מונחת במקום שעלולה להישבר, **פָּטוּר:**

גמרא

הגמרא מבררת את טעמי הדינים שנשנו במשנה: שנינו ברישא של המשנה, שאף אם נטל השומר את החבית לצורכו, והרי הוא כגוזל אותה להשתמש בה, מכל מקום אם החזירה למקומה אינו חייב עוד באונסין, וחוזר דינו להיות כשומר חינם, אף שלא הודיע לבעלים שגזל את החבית והחזירה. מבארת הגמרא: **הָא מַנִּי** – מידהו התנא הסובר סברא זו, **רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הִיא, דְּאָמַר** – הסובר **שֹׁאֵל בְּעֵינַן דַּעַת בְּעָלִים** – כאשר גנב השומר את הפקדון שבידו, והוא רוצה להחזירו, אינו צריך להודיע לבעלים שגנב והחזיר, **דְּתַנְיָא,** רועה **הַגּוֹנֵב טָלֶה מִן הָעֵדֶר** המופקד בידו, **וְסָלַע** – או שומר הגונב סלע [מטבע] **מִן הַכִּיס** – ארנק המופקד בידו, הדין הוא **שֶׁלְּמָקוֹם שֶׁגָּנַב יַחֲזִיר** – די בכך שיחזיר את הטלה לעדר שממנו גנב אותו או את הסלע לכיס ואינו צריך להודיע לבעלים, ובזה נפטר הוא מחיובי הגנב, דהיינו חיובי אונסין, **דִּבְרֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר,**